

Lý Lạc Long

Quê Hương Có Phải Là Chùm Khế Ngọt?

Cuối hạ chớm thu, những cơn gió hè nóng nực cũng đã bắt đầu dịu lại, gió thu heo may và những cơn mưa sụi sụi của mùa Ngâu đã về . Tháng Bảy âm lịch là tháng của mưa, những giọt mưa có thể là những giọt lệ tình ái của Ngưu Lang Chức Nữ, là những giọt lệ hiếu tử nhớ cha thương mẹ đã khuất núi, là những giọt lệ khóc than của các oan hồn vất vưởng phiêu diêu không nơi nương tựa. Chắc chưa có ai thấy được "qua ô bắt cầu" cũng như hình dáng của chàng Ngưu nàng Chức ra sao, nhưng mối tình "ngăn sông cách núi" và chung thủy thiên thu của họ đã đi vào lòng người với sự cảm thông và mến mộ. Tấm gương hiếu thảo và tấm lòng bồ tát của ngài Mục Kiền Liên đã xuống tận địa ngục A Tỳ để cứu mẹ và các oan hồn uổng tử đã trở thành một gương sáng cho hậu thế noi theo. Hiện nay, lễ Vu Lan đã trở thành một tập tục và "nghỉ thức tưởng niệm" được hầu hết các Phật tử của các nước vùng Đông nam Á tổ chức một cách trọng thể tại các chùa chiền hoặc tại gia. Tương truyền ngày rằm tháng bảy còn là ngày "xá tội vong nhân", ngày cúng kiến (bồ thí) cho các oan hồn uổng tử, không có người thừa tự chăm sóc hương khói, vất vưởng không có nơi nương tựa ... Gọi nôm na là lễ "cúng cô hồn".

Ở Việt Nam, ngoài các kinh điển lưu truyền của Phật giáo liên quan đến ý nghĩa, nghỉ thức ... của lễ "Vu Lan Bồn", văn hào Nguyễn Du có để lại cho hậu thế bài "Chiêu Hồn Thập Loại Chúng Sinh" liên quan đến vấn đề này. Tác phẩm này gồm 184 câu thơ song thất lục bát, và được chia ra làm 3

phần chính. Trong phần 1 tác giả diễn tả cảnh sắc thê lương của tháng bảy trên dương gian: " Tiết tháng bảy mưa dầm sùi sụt / Toát hơi may lạnh buốt xương khô / Nào người thay bảy chiều thu /Ngàn lau nhuộm bạc lá ngô rụng vàng ... " để ta có thể tưởng tượng một cõi âm u tối mịt mù, thế giới của hồn ma bóng quế: "Cõi dương còn thế nữa là cõi âm.". Trong phần 2, tác giả cung chiêu tất cả các loại cô hồn từ hàng vương đế, quan quyền, văn nhân tài tử cho đến thứ dân, từ già cho đến bé. Trong phần 3, tác giả gởi những lời nhắn nhủ với các "cô hồn" hướng về nẻo thiện, nương nhờ Phật lực để siêu thoát. Có người nói rằng Nguyễn Du mượn chuyện cõi âm để nói chuyện cõi dương. Và có người còn đi xa hơn nữa là cụ Tố Như dùng bài "Chiêu Hồn" để phác họa cái xã hội hiện tại lúc đó, để gởi gắm tâm sự, để chống đối, tố cáo, phê phán ... giai cấp "cường hào ác bá" theo kiểu gán ép của nền văn học "xã hội chủ nghĩa" như trong một số bài nghiên cứu tôi có dịp đọc qua thì thiệt là không có sức thuyết phục chút nào cả. Có lẽ đây là hệ quả của căn bệnh trầm kha "uốn nắn và bóp méo sự thật" mà chúng ta thường thấy ở các nhà nghiên cứu (tư tưởng, văn học...) trong các nước cộng sản, điển hình là VN với mục đích duy nhất là tuyên truyền để phục vụ cho chế độ. Nói khác, sử dụng kỹ thuật tuyên truyền kiểu "Tăng Sâm giết người" là chuyện bình thường. Tóm lại, "sự thật" là những gì cấp "lãnh đạo" muốn thấy và nghe. Nếu không đủ "chỉ tiêu" địa chủ và phú hào thì cứ việc nâng cấp trung nông lên cho đủ là xong. Cái mạng sinh mệnh con người đúng là không bằng con ong cái kiến trong tâm trí của những kẻ phi nhân bản. Nhân dịp lễ Vu Lan, bên cạnh việc tưởng niệm công ơn sinh thành, cầu nguyện cho thân bằng quyến thuộc, tôi xin chân thành thấp một nén tâm hương cầu nguyện cho những người đã chết oan ức, các oan hồn uổng tử trong cuộc "cải cách ruộng đất" ở miền Bắc trong thập niên 1950, những người đã hy sinh trong cuộc chiến tranh phi lý, những người đã chết oan ức trong chốn lao tù, những người đã bỏ mạng trên đường tìm tự do nơi rừng thiêng nước độc, ngoài biển khơi ... mà hồn ma bóng quế vẫn còn vất vưởng, uất ức nên vẫn quần quanh và lạc loài không nơi nương tựa

được siêu sinh tịnh độ.

Theo Phật giáo mùa Vu Lan là mùa báo hiếu của người con đất Việt và hiếu từ không phải chỉ riêng đối với cha mẹ, mà là với tất cả chúng sanh. Tuy nhiên, ở một góc nhìn hẹp hơn, lễ Vu Lan có lẽ tương tự như ngày Hiền Mẫu (Mother's day) ở các nước Âu Mỹ. Một phần, có lẽ do nguồn gốc xuất phát của lễ Vu Lan là sự tích Bồ Tát Mục Kiền Liên vào ngục A Tỳ để cứu mẹ là Thanh Đề. Kể đến, mặc dù con là kết tinh của mẹ cha, và "công cha như núi Thái Sơn" là một sự thật ai cũng biết. Nhưng sinh vật, đặc biệt là con người, thì đã vất vả với mẹ từ lúc còn là bào thai trong bụng nên tình cảm của đứa con dường như gắn bó với mẹ hơn cha. Điều này cũng hợp lý vì ngoài đất đá, sự sống của vạn vật đều bắt đầu từ MẸ. Mẹ lại là biểu tượng của quê hương. Nói đến mẹ, cho những người phải sống xa lìa nơi sinh trưởng chúng ta không khỏi liên tưởng và thương nhớ về một nơi chôn nhau cắt rốn ở một nơi nào đó trên trái đất. Một nơi chúng ta thường gọi là quê hương và mỗi người chỉ có một quê hương như nhà thơ Đỗ Trung Quân có viết một bài thơ tôi đã rất thích về quê hương. Nhưng gần đây tôi lại bị "dị ứng" với bài thơ vì chính quyền cộng sản đã sử dụng nó để tuyên truyền, khơi dậy nỗi nhớ quê hương, ve vuốt "khúc ruột thừa ngàn dặm" và méo mó bài thơ để rù quên một cách rất bất chính. Việc này đã làm tôi nghi ngờ luôn cả tâm ý "thực" của tác giả muốn chuyên chở đến độc giả qua bài thơ.

"Quê hương là gì hở mẹ

Mà cô giáo dạy phải yêu

Quê hương là gì hở mẹ

Ai đi xa cũng nhớ nhiều

Quê hương là chùm khế ngọt

Cho con trèo hái mỗi ngày

Quê hương là đường đi học

Con về rợp bướm vàng bay

Quê hương là con diều biếc

*Tuổi thơ con thả trên đồng
Quê hương là con đò nhỏ
Êm đêm khuya nước ven sông
Quê hương là cầu tre nhỏ
Mẹ về nón lá nghiêng che
Là hương hoa đồng cỏ nội
Bay trong giấc ngủ đêm hè*

.....

*Quê hương mỗi người chỉ một
Như là chỉ một mẹ thôi
Quê hương nếu ai không nhớ
Sẽ không lớn nổi thành người"*

(Bài Học Đầu Cho Con, Đỗ Trung Quân)

Tôi không biết nhiều lắm về tiểu sử của nhà thơ Đỗ Trung Quân chỉ biết anh ĐTQ sinh năm 1955, hiện còn sống và viết ở Sài Gòn (qua một bài viết của Nhã Bình đăng ở trang web Tiền Vệ). Tôi hơi tiếc là không biết anh ĐTQ nhiều hơn chút như anh sinh ở đâu (quê hương , bối cảnh không gian)? Viết bài thơ này lúc nào (bối cảnh thời gian)? Để tưởng tượng, để hình dung được cái "cảm xúc" về quê hương của tác giả đúng hơn và thưởng thức bài thơ một cách trọn vẹn hơn. Nhưng căn cứ theo năm sinh của anh (1955) thì tôi có cảm tưởng quê hương của anh phải là một nơi nào đó ở trong miền Nam vì quê hương tuổi thơ của tôi cũng rất giống như anh diễn tả trong bài thơ. Rất nhiều lần tôi đọc bài thơ này của anh và mỗi lần đọc tôi đều thả hồn về với tuổi thơ, nhớ đến những ước mơ thời niên thiếu, nhớ và suy nghĩ về quê hương đất nước. Lời thơ bình dị, nhẹ nhàng nhưng thâm thúy, khơi dậy được xúc cảm . Nhất là đoạn kết của bài thơ. Nhưng tôi không dám đoán chắc đây là lời cho con anh, thế hệ Việt mai sau? Lời cho anh, người ở lại với MẸ? Hay đây là lời nhắn nhủ cho người rời xa quê

huong, "bỏ Mẹ tìm Cha" vì những đứa con bất nhân, bất hiếu, buôn bán Mẹ, tàn sát anh em? Những việc đã, đang xảy ra tôi nghĩ anh Đỗ Trung Quân với tâm hồn mẫn cảm, với con mắt tinh tế của một nhà thơ, của một người cầm bút làm sao mà không nhìn thấy và cảm nhận được? Nhưng thôi đây là chuyện riêng tư của anh. Tôi không bàn xa hơn về chuyện này. Chỉ "tiếc" cho cái bài thơ đã bị dùng như một phương tiện tuyên truyền rẻ tiền làm giảm đi không ít giá trị nghệ thuật chân chính của nó với những độc giả hải ngoại như tôi.

Anh ĐTQ nói đúng "quê hương mỗi người chỉ một", như định mệnh an bài anh và tôi đều sinh ra ở một nơi nào đó trên cái dãy đất hình chữ S thân yêu. Anh và tôi, mỗi người có một người mẹ, có một quê hương trên cùng dãy đất chữ S để nhớ. Dân tộc Việt có chung một bà mẹ Âu Cơ, và đất nước Việt cũng chẳng phải của riêng ai, non sông có thể đổi thay, chính quyền đến chính quyền sẽ đi, chỉ có dân tộc Việt trường tồn. Và không một người nào là không nhớ Mẹ của mình, nhưng tôi bắt buộc phải chọn xa Mẹ (quê hương), tìm Cha (tự do) để "lớn nổi thành người", để nên người, để làm "con người" đúng nghĩa như "con người". Mẹ tôi là bà tiên hiền hòa đang bị bắt lực trên giường bệnh vì những đứa con bất nhân đã tìm trăm phương nghìn kế vắt kiệt sức sống của Mẹ và những người anh em hiền hòa khác. Cha chúng ta là giống Rồng. Chúng tôi, những người ra đi, thừa hưởng sự di truyền đó, cần có tự do để sống chứ không thể chịu trận nằm chết cạn ở ao bùn. Như một quy luật tất yếu của cuộc sống, một người cần phải tự giúp bản thân trước rồi mới có thể giúp người khác được và một người chết thì không có làm được việc gì hay có thể giúp đỡ được gì cho ai hết.

Tôi không rành về cổ sử, nhưng câu ca dao dưới đây làm tôi cảm thấy man mác về nguồn gốc của dân tộc Việt tự ngàn xưa :

"Gió Động Đình mẹ ru con ngủ

Trăng Tiên Đường ấp ủ năm canh

Tiết trời thu lạnh lành lành

Cỏ cây khóc hạ, hoa cành thương đông

Bóng bông bông, bóng bông bông

Vòng đào mẹ bế, con Rồng cháu Tiên" (Ca Dao)

Gió Đông Đình, Trăng Tiên Đường giờ chỉ còn lại lời ca dao nảo nuốt của Mẹ! Cũng như Ải Nam Quan, một số hải đảo của biển Đông đã biến mất trên bản đồ VN và cả biển Đông cũng đang bị thu hẹp dần lại. Một ngày nào đó có lẽ anh, tôi và con cháu sẽ nghe Mẹ VN ru con bằng những câu ca dao tiếc nhớ "Ải Nam Quan và ..." mà giá buốt tâm can.

Trong thực tế quê hương VN của anh và tôi không phải là "chùm khế ngọt" để cho các em bé gái VN đang bị bọn vô nhân tính bán làm nô lệ tình dục trong các nhà thổ ở xứ Miên, hoặc các nàng kiều Việt bán thân trên khắp thế giới để kiếm tiền nuôi thân, giúp cha mẹ nghèo khó, hoặc các lao nô bán sức lao động vì miếng cơm manh áo, bị bóc lột chèn ép từ mọi phía, và dân ngu khu đen thấp cổ bé miệng trong nước ... "trèo hái" được. Họ là "những kẻ lạ" ngay trên chính quê hương của mình. Anh, tôi và hầu hết mọi người VN biết rõ điều này và chỉ có cái khác nhau là chọn "làm" một cái gì đó để giúp những kẻ không may mắn hay nhắm mắt quay lưng "làm ngo". Hoặc tệ hơn nữa tiếp tay với lũ người bất nhân vì những quyền lợi ích kỷ của bản thân .

Có một điều tôi rất chắc chắn là Mẹ VN sẽ ở mãi trong tim của những người con đất Việt dù ở gần hay ở xa. Không ai có thể quên nơi chôn nhau cắt rún của mình được. Mẹ và cha, mỗi người chỉ có một đề thương, đề nhớ. Nhưng trong một gia đình thì cần có mẹ và cha, con cái thuận hòa, nhường nhịn, thành thật thương mến nhau thì sinh hoạt gia đình mới có cơ hội thành công và các phần tử trong gia đình mới có thể sống trong hạnh phúc được. Cho quê hương thì cũng giống như vậy. Nếu trở về mà như người xa lạ trên chính quê hương của mình, trở về để tự đặt mình trong cái bối cảnh mà chúng tôi đã liêu chết để ra đi trước đây thì trở về để làm gì? Và dường như câu ca dao "Ta về ta tắm ao ta / Dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn" đã được nhiều người Việt hải ngoại chứng minh là không có đúng lắm

cho cái ao nhà Việt Nam. Phải loại bỏ được những kẻ đang quây đục làm bẩn nước, ngăn dòng nước chảy, phải tìm cách làm cho nước trong, phải làm cho nước ao nhà tốt hơn hoặc tương đương nước ao người thì ao nhà mới "xài" được. Hành động là cách chứng minh tốt nhất chứ những lời sáo rỗng, lừa mị theo kiểu tuyên truyền cộng sản của nửa thế kỷ trước đây chẳng còn có tác dụng như xưa nữa. Cố Tổng Thống Nguyễn văn Thiệu đã nói một câu để đời và đúng 100%: "Đừng nghe những gì cộng sản nói mà hãy nhìn những gì cộng sản làm".

Vâng, "Quê hương là chùm khế ngọt" nhưng không phải "Để con trèo hái mỗi ngày" mà là "Để đảng trèo hái mỗi ngày". Quê hương và Mẹ vẫn luôn ở trong tâm trí tôi, tôi yêu mến quê hương tôi, nhưng không có nghĩa là tôi phải yêu chủ nghĩa xã hội, phải yêu đảng cộng sản, phải yêu những chính sách hay những con người phi nhân bản ... Vâng, không có gì hạnh phúc hơn là được sống, có cơ hội làm việc để phát triển bản thân và góp sức xây dựng quê hương. Nhưng TỰ DO và QUYỀN LÀM NGƯỜI là "thiên lương" và "quí báu" với tôi (trong quá khứ, tôi đã sẵn sàng đổi cả mạng sống để có được những quyền này). Không có những quyền này, tôi biết là tôi sẽ mất khả năng để bay cao như chim Lạc, để vượt Vũ môn hóa Rồng, để tranh tài thi sức cùng bạn bè năm châu. Và làm "con gà bệnh" hay con "giun" thì có ích lợi chi cho bản thân nói riêng và cho xã hội nói chung? Quê hương vẫn luôn đầy ắp trong trái tim tôi, từ thuở vừa biết suy nghĩ cho đến nay, chưa lúc nào phai nhạt. Nhưng tại sao tôi đã không "lớn nổi thành người" ngay trên chính quê hương mình? Tôi chợt nhận ra là dường như là có một cái gì đó thiếu sót và không hợp lý lắm trong bài thơ "Bài học đầu cho con". Nhắm mắt hồi tưởng, trở lại vùng ký ức tuổi thơ, tôi đã nhớ ra rồi anh Đỗ Trung Quân ạ ! Bài học đầu của cha tôi dạy tôi là phải nói thật, sống thật với bản thân và mọi người. Vâng tôi đã tìm ra nguyên nhân chính tại sao tôi đã không thể "thăng hoa" và "lớn nổi thành người" và những con người yêu chuộng sự thật, dám nói sự thật không ai có thể "thăng hoa" hoặc "lớn nổi thành NGƯỜI" trong một quốc gia mà đảng cộng sản nắm chính

quyền và cai trị . Cảm ơn bài thơ "Bài Học Đầu Cho Con" của anh vì ngoài giá trị của một bài thơ hay, nó đã giúp tôi xác định chắc chắn thêm hướng đi của mình. YÊU CỘNG SẢN VÀ QUÝ TỰ DO là hai thái cực đối nghịch, như nước và lửa không thể dung hòa và những người yêu chuộng và dám nói SỰ THẬT không có đất sống trong chế độ cộng sản là một sự thật tôi vừa "thấy" thêm qua bài thơ của anh. ĐỂ CHO BÀI THƠ VÀ TÁC GIẢ CÓ ĐẤT SỐNG THÌ SỰ THẬT PHẢI HY SINH . Cho tôi, bài học đầu tôi sẽ dạy cho con tôi là Sự Thật, như cha tôi đã dạy tôi, sự thật sẽ bao gồm luôn sự thật của quê hương VN. Và biết sự thật con tôi sẽ biết yêu quê hương của nó một cách chân chính hơn chứ không phải yêu một cách mù quáng, nhắm mắt yêu bừa hoặc tệ hơn nữa yêu bằng miệng .

Và đọc thêm bài thơ "Thực Tại Hư Vô" của Phan Huyền Thư

"Quê hương không là mẹ

Quê hương chỉ là hương... " (PHT)

Tôi đã hiểu tại sao giới trẻ Việt Nam vẫn tiếp tục tìm đường rời khỏi quê hương để sinh sống và làm việc (dù con đường này có rất nhiều hiểm nguy và cạm bẫy đang chờ đợi họ, một bước lỡ lầm di hận thiên thu) . Quê hương với họ không phải là chum khế ngọt, là mẹ hiền. Quê hương đơn thuần chỉ là mảnh đất nơi họ đã được sinh ra. Giới trẻ VN đã thẳng tay bác bỏ những "hình ảnh quê hương" của thế hệ đi trước gầy dựng và để lại. Với họ, đó chỉ hình ảnh ảo huyền, huyền hoặc ... Theo tôi, hiện tượng này là một điều đáng buồn cho quê hương VN và có lẽ nhà thơ ĐTQ cũng nghĩ như vậy (căn cứ theo bài thơ "Bài học đầu cho con" của anh). Tội lỗi này với MẸ VN do ai gây ra? Ai sẽ là người chịu trách nhiệm? Và ai sẽ là người gánh chịu hậu quả?

Xứ người đẹp đẽ nhưng chẳng phải quê hương.

Việt Nam, quê hương lại biến thành xứ lạ .

Quê hương VN vẫn còn đó, nhưng quê hương tuổi thơ của tôi trong quá khứ, đã chết, quê hương hiện tại gom lại chỉ là những hình ảnh xót xa và

đau lòng, chỉ còn lại hy vọng ở quê hương VN tương lai ...

Lý Lạc Long (Mùa Vu Lan, 2006)